

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2024.1.33>

UCZCIWOŚĆ JAKO ZASADA SŁUŻBY PUBLICZNEJ W ORGANACH CELNYCH UKRAINY I JEJ TREŚĆ PRAWNA

Wołodymyr Kasjan

Dyrektor Departamentu Personalnego Państwowej Służby Celnej Ukrainy (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0009-0005-1351-9383

Adnotacja. W artykule zwrócono uwagę na międzynarodowe i europejskie regionalne umowy międzynarodowe oraz standardy przestrzegania zasady uczciwości przez funkcjonariuszy celnych. Podkreślono rzetelność jako zasadę (podstawę prawną, kryterium kwalifikacyjne, wymóg zawodowy i etyczny), której muszą przestrzegać funkcjonariusze celni, ważny aspekt funkcjonowania organów celnych oraz zadanie prawidłowego zarządzania Państwową Służbą Celną. Stwierdzono, że uczciwość obejmuje szereg obowiązków i ograniczeń prawnych nakładanych na urzędników organów celnych. Zbadano i podkreślono takie obowiązki i ograniczenia prawne. Analiza Regulaminu Etycznego Postępowania w Państwowej Służbie Celnej Ukrainy wykazała, że niektóre elementy wymogu prawnego dotyczącego uczciwości nie są w nim uregulowane lub są ustanowione w sposób nieprawidłowy, w związku z czym należy zweryfikować jego treść. Zapewnienie uczciwości celników wiąże się z utworzeniem odpowiedniego systemu wewnątrzorganizacyjnego i wykorzystaniem narzędzi realizacji polityki antykorupcyjnej państwa.

Słowa kluczowe: uczciwość, uczciwość zawodowa, organy celne, urzędnicy służby cywilnej, przeciwdziałanie korupcji, konflikt interesów.

INTEGRITY AS A PRINCIPLE OF PUBLIC SERVICE IN THE CUSTOMS AUTHORITIES OF UKRAINE AND ITS LEGAL CONTENT

Volodymyr Kasjan

Director of the Department for Work with Personnel of the State Customs Service of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0009-0005-1351-9383

Abstract. The article highlights international and European regional international agreements and standards of compliance with the principle of integrity by customs officials. Integrity is highlighted as a principle (legal basis, qualifying criterion, professional and ethical requirement) to which customs officials must comply, an important aspect of the functioning of customs authorities, and the task of proper governance of the State Customs Service. It was found that integrity includes a number of duties and legal restrictions for civil servants of customs authorities. Such obligations and legal restrictions have been researched and highlighted. The analysis of the Rules of Ethical Conduct in the State Customs Service of Ukraine showed that certain components of the legal requirement for integrity are not fixed in it, or not fixed properly, and therefore its content should be revised. Affirming the integrity of customs officers involves the formation of an appropriate intra-organizational system and the use of tools for the implementation of the state anti-corruption policy.

Key words: integrity, professional integrity, customs officials, public servants, anti-corruption, conflict of interests.

ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В МИТНИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ПРАВОВИЙ ЗМІСТ

Володимир Касьян

директор Департаменту по роботі з персоналом Державної митної служби України (Київ, Україна)

ORCID ID: 0009-0005-1351-9383

Анотація. В статті висвітлено міжнародні та європейські регіональні міжнародні договори та стандарти додержання принципу доброчесності митниками. Доброчесність висвітлено як принцип (правову засаду, кваліфікуючий критер, професійну та етичну вимогу), якому мають відповідати митники, важливий аспект функціонування митних органів, та завдання належного урядування Державної митної служби. З'ясовано, що доброчесність включає ряд обов'язків та правових обмежень для державних службовців митних органів. Досліджено та виокремлено такі обов'язки та правові обмеження. Аналіз Правил етичної поведінки в Державній митній службі України показав, що окремі складові правової вимоги щодо дотримання доброчесності, в ньому не закріплені, або закріплені не належно, а тому його зміст має бути переглянутий. Утвердження доброчесності митників передбачає формування відповідної внутрішньо-організаційної системи та застосування інструментарію реалізації державної антикорупційної політики.

Ключові слова: доброчесність, професійна доброчесність, митні органи, державні службовці, протидія корупції, конфлікт інтересів.

Вступ

Забезпечення професійної, ефективної та доброчесної державної служби є необхідною умовою усунення г більшої частини причин, що обумовлюють корупцію, а дотримання стандартів доброчесності є чинником обмеження зростання рівня корупції в Україні в цілому. В Стратегії реформування державного управління України на 2022–2025 роки, яка затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України «Деякі питання реформування державного управління України» від 21 липня 2021 р. № 831-р, передбачено, що однією з її цілей є «продовження розбудови професійної, доброчесної, політично нейтральної державної служби» (Стратегія, 2021).

Доброчесність є критично важливим аспектом діяльності митних адміністрацій всіх держав світу, оскільки наявність корупції обмежує можливості митниці ефективно виконувати свої повноваження. Незважаючи на те, що країни ЄС дуже різні, спільність митного права ЄС, політики протидії корупції в інституціях та органах ЄС, а також в митних органах держав-членів ЄС, дає можливість враховувати також їх досвід в ході формування та реалізації антикорупційної державної політики в сфері діяльності митних органів України.

У Національній стратегії доходів до 2030 року передбачено реформування Державної митної служби, у рамках якого передбачається реалізація Антикорупційної програми Державної митної служби, спрямованої на утвердження засади доброчесності в діяльності митних органів, що має відбуватися з урахуванням результатів системного аналізу правового змісту поняття «доброчесність», що проводиться науковцями, з урахуванням особливостей правового регулювання державної служби в митних органах.

Дослідженість.

Проведений аналіз публікацій із проблематики дає підстави зазначити, що питання професійної етики і доброчесності державного службовця, формування кодексів поведінки службовців, впровадження етичних стандартів у системі державної служби, створення системи доброчесної державної служби з урахуванням етичних вимірів соціальних перетворень розглядаються вченими. Так, даній проблематиці присвятили свої дослідження.

В наукових дослідженнях висвітлюються питання про доброчесність як принцип належного урядування та правосуддя (Бігун В.С., 2018), як відображення морально-етичної складової діяльності публічного службовця (Сорокіна Н., 2017), як етичний критерій, якому має відповідати державний службовець (Корчак Н.М., Пархоменко-Куцевіч О.І., 2021), проводиться науковий дискурс щодо правового змісту юридичної категорії «доброчесність» та узагальнення вживання такого терміну в законодавстві України (Бігун В.С., 2019), досліджувалися онтологія та особливості сучасного розуміння доброчесності як правової категорії (Жуков С., 2018), питання імплементації інституту перевірки доброчесності в українське законодавство (Semkiv T., 2017), етимологія та генеза правових норм, що закріплюють принцип доброчесності та інше. Утвердження доброчесності в ході протидії корупції в митних органах держав світу виступало предметом дослідження І. Хорс як експерта ОЕСР (Grène Hors, 2001). Особливості правового феномену «професійну доброчесність митників» також були предметом аналізу (Співак І.І., 2019).

Метою статті є висвітлення результатів аналізу доброчесності як принципу державної служби в митних органах, окреслення з урахуванням особливостей законодавства України та її міжнародних зобов'язань обґрунтованої системи критеріїв дотримання вказаного принципу.

Основний зміст

1. Міжнародні засади правового закріплення принципу доброчесності державних службовців митних органів в праві України

На міжнародному рівні розроблено ряд документів, які закріплюють стандарти та напрями протидії корупції, серед яких Конвенція ООН проти корупції (Конвенція ООН, 2003), Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (Кримінальна конвенція РЄ, 1999). Основним документом, що закріплює правові орієнтири для митників є Переглянута Арушська декларація Всесвітньої митної організації щодо належного врядування та доброчесності в митницях, в якій особлива увага зосереджена на принципі доброчесності і акцентовано, що ефективна національна програма доброчесності митних органів має враховувати фактори: 1) лідерства і відданості; 2) належно нормативно-правової бази, що містить адміністративні вказівки та процедури, що мають бути максимально гармонізовані та спрощені, митні формальності мають виконуватися без зайвого тягаря; 3) прозорості; 4) автоматизації; 5) реформування та модернізації, що передбачає усунення застарілих на неефективних практик; 6) ревізії та розслідування; 7) наявності Кодекса поведінки; 8) управління людськими ресурсами на засадах ефективної політики боротьби з корупцією; 9) підтримка високого морального духу та організаційної культури; 10) підтримання відкритих, прозорих та продуктивних відносин з приватним сектором, що базується на заохоченні декларантів прийняти на себе належного рівня відповідальності, ефективної взаємодії між митницею та галузевими органами (The revised Arusha declaration, 2003). Держави-учасниці Арушської декларації закликали митні адміністрації всіх держав впроваджувати комплексні та стійкі плани дій щодо доброчесності, засновані на ключових принципах, викладених в ній, і закликали уряди, бізнес-сектор і членів міжнародного співтовариства підтримувати митні органи у їх боротьбі проти корупції. У Всесвітній митній організації було підтримано проект, що був реалізований університетською спільнотою, в результаті якого було розроблено Професійний стандарт PICARD (Professional standards, PICARD, 2019), який включає загальні вимоги до етичної поведінки та професійної доброчесності митника, щодо його знань, умінь та навиків (Professional standards, PICARD, 2019). В Раді Європи було розроблено Рекомендацію R (200) 10 Комітету міністрів Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців від 11.05.2000 року, додатком до якої є відповідний Модельний кодекс, в ст. 9 якого

закріплено, що державний службовець зобов'язаний завжди поводитись таким чином, щоб була забезпечена віра громадськості у добросовісність, безсторонність та ефективність публічної влади (Recommendation OECD, 1998). Держави-члени ЄС розглядають Модельний кодекс поведінки державних службовців як стандарт, запроваджуючи його положення в національному законодавстві.

З підписанням Угоди про асоціацію Україна та ЄС визнали, що верховенство права, належне урядування, боротьба з корупцією, боротьба з різними формами транснаціональної організованої злочинності й тероризмом, сприяння сталому розвитку і ефективній багатосторонності є головними принципами для посилення відносин між Сторонами» (Угода про асоціацію, 2014). В ст. 22 Угоди про асоціацію що серед основних напрямів названо співробітництва на вирішення проблем «корупції як у приватному, так і в державному секторі» (Угода про асоціацію, 2014). Процес наближення вітчизняного законодавства до права та стандартів ЄС розпочався ще раніше з прийняттям постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 15.10.2004 року № 1365 (Постанова № 1365) і з набуттям статусу держави-кандидати в члени ЄС відбувається ще інтенсивніше. Україна відповідно до інструменту Ukraine Facility взяла на себе зобов'язання щодо протидії корупції, а також встановлення правового механізму протидії шахрайству, корупції, конфлікту інтересів та іншим порушенням, які впливають на фінансові інтереси ЄС (Regulation (EU) 2024/792). Згідно з Планом України на 2024-2027 роки, в рамках передбачених реформ значна увага приділена питанням утвердження засади добросовісності державних службовців, передусім суддів, прокурорів, правоохоронців, а також в ньому зазначено, що реалізація заходів Стратегії управління державними фінансами на 2022-2025 роки спрямована на зміцнення належного урядування та управління державними фінансами, а також допоможе просунути в напрямку подальшої гармонізації з правом ЄС (План України 2024-2027: 66).

3. Правове закріплення в Україні принципу добросовісності державних службовців в митних органах

В законодавстві України використовуються термін добросовісність як вимога до системи державного урядування, самостійний принцип і стандарт поведінки, критерій відповідності особи-кандидата на зайняття посади державної служби та інше. Так, вперше в національному законодавстві принцип добросовісності було закріплено в Законі України «Про державну службу» від 17.11.2011 року, що викликало ряд наукових досліджень його правової сутності, в результаті чого добросовісність характеризували як «нормативно закріплену вимогу щодо спрямованості дій державного службовця виключно на захист публічного інтересу та відмову його від приватних інтересів під час здійснення наданих йому повноважень, чесність державного службовця, його здатність нести як моральну, так і юридичну відповідальність за свої дії чи бездіяльність» (Германюк М.О., 2012).

На сьогодні поняття «добросовісність» визначено в п. 5 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про державну службу» як «спрямованість дій державного службовця на захист публічних інтересів та відмова державного службовця від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих йому повноважень» (Закон України (2015) № 889-VII). Закон України «Про запобігання корупції» закріплює засаду (критерій) добросовісності (ч. 2, п. 7 ч. 6 ст. 5, ч. 1, 3 ст. 17-1), та хоч і не містить визначення його правової дефініції, закріплює окремі його складові елементи (Закон України (2014) № 1700-VII).

Серед принципів здійснення митної справи, що закріплені в ст. 7 Митного кодексу України закріплено «заохочення добросовісності», «законності та презумпції невинуватості», «гласності та прозорості», «відповідальності всіх учасників відносин, що регулюються цим Кодексом» (Митний кодекс України, 2012) та інші, а окремі його положення також дають можливість окреслити спеціальні нюанси правового змісту окремих складових елементів принципу добросовісності.

На підзаконному рівні деталізація положень законодавства в частині регламентації окремих складових елементів принципу добросовісності має місце в актах загального характеру, а саме Наказі Національного агентства України з питань державної служби «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» від 05.08.2016 року № 158 (Наказ (2016) № 158) (далі – Загальні правила етичної поведінки державних службовців), та спеціальному документі – Правилах етичної поведінки в Державній митній службі України, що затверджені Наказом Державної митної служби України від 15.12.2020 № 577 (Наказ (2020) № 577). В Правилах етичної поведінки в Державній митній службі України термін «добросовісність» не вживається, натомість названі такі засади як «чесність» та «добробовісність» (в п. 1.1), «добропорядність» (в п. 3.9) без уточнення їх змісту, а також закріплено ряд заборон та обов'язків, що їх розвивають (Наказ (2020) № 577).

Як зазначив В.С. Жуков, можливість отримувати достовірну інформацію щодо добросовісності представників публічної влади залежить від створення обґрунтованої системи критеріїв добросовісності, які можуть виступати індикаторами стану корупції» (Жуков, 2015). Відповідно, термін «стан добросовісності» став предметом дослідження міжнародної антикорупційної організації Transparency International, в якій відмічається, що «недостатній рівень добросовісності в межах однієї інституції може породжувати серйозні проблеми у функціонуванні всієї системи добросовісності загалом» (Національна система, 2016)

Аналіз спеціальних правових джерел, присвячених питанням добросовісності державних службовців митних органів, що базуються на міжнародних договорах України, дає можливість виділити наступні основні складові принципу добросовісності державних службовців митних органів:

1) обов'язок «виконувати свої посадові (службові) обов'язки неупереджено, незважаючи на особисті ідеологічні, релігійні, політичні або інші погляди, не надавати будь-яких переваг та не виявляти прихильності до

окремих фізичних чи юридичних осіб, громадських, релігійних та політичних організацій» (п. 3.8 Правил), «утримуватись від виконання рішень чи доручень керівництва, якщо вони суперечать закону» (п. 3.2 Правил). Це відповідає принципу «професіоналізму», що закріплений в ст. 4 Закону України «Про державну службу», як такий, що включає «компетентне, об'єктивне і неупереджене виконання посадових обов'язків» (Закон України (2015) № 889-VII). В Загальних правилах етичної поведінки зауважується, що обов'язок виконувати свої посадові обов'язки має здійснюватися «якнайкраще», чесно і неупереджено, не допускаючи ухилення від прийняття рішень та відповідальності за свої дії (бездіяльність) та рішення» (п. 1 розділу III Загальних правил). Однак зауважимо, що в п. 3.3 Правил етичної поведінки закріплене положення, відповідно до якого у разі виникнення у працівника митного органу «сумніву щодо законності виданого керівником наказу (розпорядження), доручення повинен вимагати його письмового підтвердження, після отримання якого *зобов'язаний виконати такий наказ (розпорядження)*, доручення (крім явно злочинного наказу (розпорядження), доручення) (Наказ (2020) № 577). Загальних правилах етичної поведінки державного службовця зауважується, що при цьому «виконувати свої посадові обов'язки слід “якнайкраще” Одночасно з виконанням такого наказу (розпорядження), доручення Працівник зобов'язаний у письмовій формі повідомити про нього керівника вищого рівня або орган вищого рівня та відповідний уповноважений підрозділ (особу) з питань запобігання та виявлення корупції». Однак, відповідно до ст. 60 Конституції України «ніхто не зобов'язаний виконувати явно злочинні розпорядження чи накази». В ст. 44 Закону України «Про запобігання корупції» закріплено лише обов'язок «утриматися від виконання рішень чи доручень керівництва, якщо вони суперечать закону» (ч. 1 ст. 44), самостійно оцінювати «правомірність наданих керівництвом рішень чи доручень та можливу шкоду, що буде завдана у разі виконання таких рішень чи доручень» (ч. 2 ст. 44), разі отримання для виконання рішень чи доручень, які «вважає незаконними або такими, що становлять загрозу охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, юридичних осіб, державним або суспільним інтересам, вона повинна негайно в письмовій формі повідомити про це керівника органу, підприємства, установи, організації, в якому вона працює» (ч. 3 ст. 44) (Закон України (2014) № 1700-VII). Таким чином положення Правил етичної поведінки в Державній митній службі України, яке закріплює обов'язок виконання «незаконного» («злочинного») наказу чи розпорядження є таким, що суперечить Конституції України та антикорупційному законодавству і потребує коригування;

2) обов'язок державних службовців митних органів під час виконання функцій держави «діяти виключно в державних інтересах» (п. 6.4 Правил), а також «запобігати виникненню конфліктів у стосунках з окремими фізичними чи юридичними особами, громадськими, релігійними та політичними організаціями, керівниками, колегами та підлеглими» (п. 3.10 Правил) (Наказ (2020) № 577). Це положення відповідає вимогам Загальних правил, де закріплено обов'язок «спрямовувати свої дії на захист публічних інтересів та недопущення конфлікту між приватними та публічними інтересами (пп. 1 п.2 Розділу III Загальних правил);

3) обов'язок «запобігати та врегульовувати конфлікт інтересів» (п. 3.6 Правил), а також під (Наказ (2020) № 577). Обов'язок запобігання виникненню конфлікту інтересів, як реального, так і потенційного, також закріплено в п. 10 ч. 1 ст. 8 Закону «України «Про державну службу» (Закон України (2015) № 889-VII), а поняття «реальний конфлікт інтересів» та «потенційний конфлікт інтересів» закріплено в ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», в якому питанням запобігання та врегулювання конфлікту інтересів присвячено Розділ V (Закон України (2014) № 1700-VII). Обов'язок впливає, зокрема, з обмежень щодо спільної роботи близьких осіб, які закріплені в ст. 27 Закону України «Про запобігання корупції», та обов'язку запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, що закріплений в ст. 28-36 вказаного Закону (Закон України (2014) № 1700-VII). Зважаючи на те, що запобігати слід не просто «конфліктам», а конфліктам інтересів, і одночасно «поважати гідність людини, не допускати порушення прав і свобод людини та громадянина», як закріплено в ч. 1 ст. 8 Закону України «Про державну службу» (Закон України (2015) № 889-VII), п. 6.4 Правил етичної поведінки в Державній митній службі України потребує внесення відповідних змін. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів відповідно до ч. 1 ст. 28 Закону України «Про запобігання корупції» включає в себе: 1) «вжиття заходів щодо недопущення виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів»; 2) повідомляти безпосереднього керівника «не пізніше наступного робочого дня з моменту, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність у неї реального чи потенційного конфлікту інтересів»; 3) «не вчиняти дій та не приймати рішень в умовах реального конфлікту інтересів»; 4) «вжити заходів щодо врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів» (Закон України (2014) № 1700-VII). «Неповідомлення керівнику державної служби про виникнення відносин прямої підпорядкованості між державним службовцем та близькими особами у 15-денний строк з дня їх виникнення» в п. 11 ч. 2 ст. 65 Закону України «Про державну службу» віднесено до числа дисциплінарних проступків (Закон України (2015) № 889-VII). Згідно з ст. 35-1 Закону України «Про запобігання корупції» «у разі виникнення реального чи потенційного конфлікту інтересів у особи, уповноваженої на виконання функцій держави» вона «не має права брати участь у прийнятті рішення цим органом» (Закон України (2014) № 1700-VII). Зауважимо, що в ч. 2 ст. 60 Закону України «Про запобігання корупції» закріплено, що не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом інформація про конфлікт інтересів за заходи щодо його врегулювання (Закон України (2014) № 1700-VII).

Антикорупційне законодавство України закріплює можливість «самостійного врегулювання конфлікту інтересів» – самостійне вжиття заходів щодо його врегулювання «шляхом позбавлення відповідного приватного інтересу з наданням підтверджуючих це документів безпосередньому керівнику або керівнику органу, до повноважень якого належить звільнення/ініціювання звільнення з посади» (ч. 2 ст. 29) (Закон

України (2014) № 1700-VII). В іншому разі може відбуватися зовнішнє врегулювання конфлікту інтересів одним із способів, що зазначені в ч. 1 ст. 29 зазначеного Закону (Закон України (2014) № 1700-VII). В п. 7 ч. 1 ст. 84 Закону України «Про державну службу» закріплено, що «наявність у державного службовця реального чи потенційного конфлікту інтересів, який має постійний характер і не може бути врегульований в інший спосіб» є підставою «для припинення державної служби у зв'язку із втратою права на державну службу або його обмеженням» (Закон України (2015) № 889-VII);

4) обов'язок запобігати і не допускати одержання неправомірної вигоди або подарунків, який закріплено в ст. 22-24 Закону України «Про запобігання корупції», а також закріплена в ч.2 ст. 28 вказаного Закону заборона «прямо чи опосередковано спонукати у будь-який спосіб підлеглих до прийняття рішень, вчинення дій або бездіяльності всупереч закону на користь своїх приватних інтересів або приватних інтересів третіх осіб» (Закон України (2014) № 1700-VII). Відповідно, в Правилах етичної поведінки працівників Державної митної служби України закріплено заборону «використовувати свої повноваження або своє службове становище в особистих (приватних) інтересах чи в неправомірних особистих інтересах інших осіб, у тому числі використовувати свій статус та інформацію про місце роботи з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб» (п. 5.3), «не допускати зловживань та використання державного майна або коштів у приватних інтересах» (п. 6.2) (Наказ (2020) № 577). Крім того, в Загальних правилах закріплено обов'язок не використовувати службове становище в приватних інтересах чи в неправомірних приватних інтересах інших осіб, у тому числі не використовувати свій статус та інформацію про місце роботи з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб» (пп. 2 п.2 Розділу III Загальних правил) (Наказ (2016) № 158);

5) заборона розголошувати персональні дані фізичних осіб, конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом (далі - ІЗОД) закріплена в п. 7.1 Правил етичної поведінки в Державній митній службі України (Наказ (2020) № 577). В Загальних правилах уточнено, що йдеться про інформацію з обмеженим доступом, режим якої встановлено Законами України «Про державну таємницю», «Про інформацію», «Про захист персональних даних» та «Про доступ до публічної інформації», крім випадків, установлених законом (пп. 3 п.2 Розділу III Загальних правил) (Наказ (2016) № 158). Проте в п. 12 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про державну службу» закріплено загальний обов'язок не розголошувати не лише зазначену інформацію, а й «іншу інформацію, яка відповідно до закону не підлягає розголошенню» (Закон України (2015) № 889-VII), а в ст. 11 Митного кодексу України уточнюється, що «інформація, що стосується митної справи, отримана митними органами, може розголошуватися ними виключно для митних цілей і не може розголошуватися без дозволу суб'єкта, осіб чи органу, що надає таку інформацію, зокрема передаватися третім особам, у тому числі іншим органам державної влади, крім випадків, визначених цим Кодексом та законами України», аналогічне положення закріплено в ч. 2 ст. 33-1 МК України, де закріплено, що інформація, що надається декларантами і їх представниками «не може розголошуватися без дозволу особи, якою надано таку інформацію, зокрема, передаватися третім особам, у тому числі іншим державним органам, установам та організаціям, крім випадків, визначених цим Кодексом» (Митний кодекс України, 2012). Однак, в ч. 1 ст. 56 МК України закріплено, інформація, що стосується митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, не може розголошуватися без спеціального дозволу, проте закріплено, що «не вважається розголошенням інформації з обмеженим доступом, конфіденційної інформації та комерційної таємниці та не потребує спеціального дозволу особи чи органу, які подають таку інформацію, оприлюднення митним органом знеособленої інформації щодо конкретних експортно-імпорتنих операцій, внесених декларантами до митної декларації» відповідно до ч. 8 ст. 257 МК України, за окремими винятками, що окреслені в ній (Митний кодекс України, 2012). Відповідно, обов'язок негайно повідомляти безпосереднього керівника про загрозу чи факти неправомірного поширення ІЗОД закріплений в п. 7.2 Правил етичної поведінки в Державній митній службі України. Зауважимо, що вказаний критерій доброчесності функціонування митних органів та їх посадових осіб є предметом уваги Національної стратегії доходів до 2023 року, в якій зазначено, що «політика повинна бути спрямована на забезпечення дотримання контролюючими органами принципу доброчесності, посилення антикорупційних заходів та підвищення довіри до податкових та митних органів з боку суспільства», при цьому «безумовним пріоритетом є забезпечення конфіденційності та захисту даних в системах контролюючих органів» (Національна стратегія, 2023: с. 16);

6) обов'язок дотриманням етичної поведінки закріплений в ст. 37-44 Закону України «Про запобігання корупції» (Закон України (2014) № 1700-VII), а також в п. 3.9 Правил етичної поведінки в Державній митній службі України – «неухильно дотримуватись загальноновизаних етичних норм поведінки, бути взірцем доброрядності, вихованості і культури, дотримуватись високої культури спілкування (не допускати використання нецензурної лексики, підвищеної інтонації), з повагою ставитись до прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, об'єднань громадян, інших юридичних осіб, не проявляти свавілля або байдужості до їхніх правомірних дій та вимог», не допускати, «у тому числі у позаробочий час, дій і вчинків, які можуть зашкодити інтересам Держмитслужби чи негативно вплинути на репутацію Працівника» (Наказ (2020) № 577: п. 4.4 Порядку);

Під час прийняття рішень у ситуаціях, які потенційно можуть призвести до скоєння корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, покладатися виключно на офіційні роз'яснення з питань застосування положень відповідних нормативно-правових актів (Наказ (2020) № 577: п. 3.2 Порядку);

7) обов'язок дотримуватися обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (Закон України (2014) № 1700-VII: ст. 25);

8) обов'язок негайно повідомляти безпосереднього керівника, керівника вищого рівня (у разі необхідності) про загрозу чи факти недоброчесності (так само як і про прояв будь-якої форми дискримінації, насильства за ознакою статі, сексуального домагання, мобінгу (цькування), неправомірного поширення інформації з обмеженим доступом іншим державним службовцем чи посадовою особою місцевого самоврядування» (п. 8 розділу II Загальних правил) (Наказ (2016) № 158);

9) обов'язок дотримуватися обмежень після припинення діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави (Закон України (2014) № 1700-VII: ст. 26).

Досить влучно щодо змісту поняття «доброчесність державного службовця» відзначили Н. Корчак та О. Пархоменко-Куцевіл, які визначають його як «морально-етичну складову діяльності державного службовця, яка визначає «червоні» кордони його поведінки. Доброчесність у поведінці державного службовця передбачає не тільки відповідальне ставлення до виконання службових чи представницьких повноважень, але і здатність на основі аналізу та самокритичного оцінювання своєї діяльності (беручи до уваги і моральну свідомість) відповідати за її результат, бути відповідальним і обов'язковим у загальножиттєвих і ділових стосунках» (Корчак Н., Пархоменко-Куцевіл О., 2021: 81)

Також погоджуємося з позицією О. Харабари, який зауважує, що «етика та доброчесність державних службовців є не лише вимогою закону, але й важливою умовою для розвитку демократичного суспільства та побудови правової держави» (Харабара О.М., 224: 219).

А О. Письменна зазначає, що «доброчесність може застосовуватись як стосовно окремої особи, так і у питанні ефективності усієї адміністративно-правової діяльності» (Письменна О., 2023: 125), зауважимо, що передусім це стосується органу державної влади, якому належить забезпечувати утвердження доброчесності, зокрема митних органів.

Атмосфера дотримання етичної та професійної доброчесності державними службовцями митних органів потребує двосторонніх зусиль на її формування: з однієї сторони – самими працівниками, а з іншої – митними органами, які володіють інструментарієм реалізації державної антикорупційної політики та Антикорупційної програми Держмитслужби на 2023-2025 роки, забезпечуючи функціонування підрозділів внутрішнього контролю, уповноваженого підрозділу (особи) митного органу з питань запобігання та виявлення корупції, процедур запобігання та врегулювання конфліктів інтересів, функціонування внутрішніх каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, неупереджене реагування на факти виявлених порушень антикорупційного законодавства. В Національній стратегії доходів до 2030 року окреслено ряд шляхів та актуальних завдань формування ефективної та доброчесної митниці (Національна стратегія, 2023).

Висновки.

Доброчесність як принцип (правова засада, кваліфікуючий критерій, професійна та етична вимога), якому мають відповідати державні службовці митних органів, є критично важливим аспектом функціонування митних органів, впровадження якого здійснюється з урахуванням міжнародних стандартів, закріплених зокрема в міжнародних договорах та інших документах ООН, Всесвітньої митної організації, ОЕСР та ЄС, спрямованих на протидію корупції. Доброчесність одночасно є правовою засадою і завданням належного урядування Державної митної служби як елементу національної системи забезпечення доброчесності, її територіальних органів та підрозділів. Як правовий феномен доброчесність охоплює ряд обов'язків та правових обмежень, що поширюються на кожного з державних службовців митних органів: 1) обов'язок чесно, компетентно і неупереджено в найкращий спосіб виконувати свої посадові обов'язки, недопускаючи виконання рішень чи доручень, які суперечать закону; 2) обов'язок «спрямовувати свої дії на захист публічних інтересів; 3) обов'язок запобігання виникненню конфлікту інтересів, як реального, так і потенційного; 4) обов'язок запобігати і не допускати одержання неправомірної вигоди або подарунків; 5) обов'язок не розголошувати інформацію, що стала відома у зв'язку з виконанням посадових обов'язків; 6) обов'язок дотриманням етичної поведінки закріплений в ст. 37-44 Закону України «Про запобігання корупції»; 7) обов'язок дотримуватися обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; 8) обов'язок негайно повідомляти безпосереднього керівника, керівника вищого рівня (у разі необхідності) про загрозу чи факти недоброчесності; 9) обов'язок дотримуватися обмежень після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави. Аналіз спеціального документа – Правил етичної поведінки в Державній митній службі України показав, що окремі складові правової вимоги щодо дотримання доброчесності, які закріплені на рівні міжнародних стандартів, законів України та Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, в ньому не закріплені, або закріплені не належно, а тому його зміст має бути переглянутий.

Утвердження доброчесності державних службовців митних органів перебачає не лише правові вимоги них, а й формування відповідної внутрішньо-організаційної системи забезпечення дотримання посадовими особами митних органів принципу доброчесності, застосовуючи закріплені в законодавстві інструментарій реалізації державної антикорупційної політики та Антикорупційної програми Держмитслужби на 2023-2025 роки, сприяння митникам усувати перешкоди, які становлять корупційні ризики.

Література:

1. Бігун В.С. (2018) Доброчесність як принцип правосуддя: постановка проблеми та сучасний дискурс. Часопис Київського університету права. № 2. С. 29–33
2. Бігун В.С. (2019) Доброчесність як юридичний термін і сенс. Часопис Київського університету права. № 1. С. 25-29

3. Жуков С.В. (2018) Добросочесність як правова категорія: онтологія та особливості сучасного розуміння. Україна в умовах реформування правової системи : сучасні реалії та міжнародний досвід : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 20-21 квіт. 2018р.]. - Тернопіль : ТНЕУ, 2018. - С. 92-94. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/28624/1/92.PDF>
4. Закон України (2015) № 889-VII «Про державну службу». 10 грудня 2015. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19/print>
5. Закон України (2014) № 1700-VII «Про запобігання корупції». 14 жовтня. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
6. Конвенція (ООН, 2003) Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text
7. Корчак Н.М., Пархоменко-Куцевіл О.І. (2021) Добросочесність державного службовця: етичний та юридичний виміри. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. Київ: НАУ, 2021. № 2(59). С. 78-84.
8. Кримінальна конвенція (РЄ, 1999) про боротьбу з корупцією від 27.01.1999 (ETS 173). Рада Європи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text
9. Митний кодекс України (2012) № 4495-VI. 13 березня. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
10. Наказ (2016) № 158 Національного агентства України з питань державної служби «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування». 05.08. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text>
11. Наказ (2020) № 577 Державної митної служби України. Правила етичної поведінки в Державній митній службі України. 15.12. URL: <https://customs.gov.ua/en/documents/pro-zatverdzhennia-pravil-etichnoyi-povedinki-v-derzhavnii-mitnii-sluzhbi-ukrayini-155>
12. Національна система (2016) добросочесності Україна-2015. Transparency International. 29.11. URL: <https://tiukraine.org/research/doslidzhennya-natsionalna-systema-dobrochesnostiukrajina-2015>.
13. Національна стратегія (2023) доходів до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 року № 1218-р.
14. План України (2024-2017) для Ukraine Facility. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua>
15. Постанова (№ 1365) Кабінету Міністрів України “Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу” від 15.10.2004 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-p#Text>
16. Сорокіна Н. (2017) Добросочесність як необхідний морально-етичний складник діяльності публічного службовця. Национальный юридический журнал: теория и практика. № 10. С. 39-42 URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/5/8.pdf> с. 39-40
17. Співак І.І. Упровадження стандартів митної етики та добросочесності як один з основних напрямів розвитку антикорупційної політики держави в митній сфері. Вісник НТУУ “КПІ”. Політологія. Право. Випуск 3 (43). 2019. С. 267-273.
18. Стратегія (2021) реформування державного управління України на 2022–2025 роки, яка затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України «Деякі питання реформування державного управління України» від 21 липня 2021 р. № 831-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/reforms/pars-2022-2025-ukr.pdf>
19. Харабара О.М. Етика і добросочесність державного службовця: екстраполяція європейських принципів. Інтеграція науки та практики управління в умовах соціокультурних трансформацій: зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практич. конф. (25 квітня 2024 року, м. Полтава). м. Полтава : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2024. С. 319-322. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/45232/1/Макет%20ПІ%20Міжнар%20конференції%202024.pdf#page=319>
20. Irène Hors (2001) FIGHTING CORRUPTION IN CUSTOMS ADMINISTRATION: WHAT CAN WE LEARN FROM RECENT EXPERIENCES? OECD. April 2001 CD/DOC(2001)7. Working Paper No. 175
21. Professional standards, PICARD (2019). WCO. URL: https://incu-documents-2.s3.ap-southeast-2.amazonaws.com/WCO-Documents/PICARD+Documents/WCO+PICARD+Professional+Standards+2019_EN.pdf
22. Pysmenna O. (2023). BENEVOLENCE OF A LAW ENFORCEMENT OFFICER: THEORETICAL BASIS. Modern Engineering and Innovative Technologies, 4(25-04), 123–127. <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2023-25-04-031>. URL: <https://moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit25-04-031>
23. Recommendation (OECD, 1998) of the Council on Improving Ethical Conduct in the Public Service Including Principles for Managing Ethics in the Public Service. Adopted on: 23/04/1998. OECD/LEGAL/0298. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0298>
24. Regulation (EU) 2024/792 of the European Parliament and of the Council of 29 February 2024 establishing the Ukraine Facility. PE/10/2024/REV/1. OJ L, 2024/792, 29.2.2024. ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/792/oj>
25. Semkiv T. (2017) Implementation of the Institute for Integrity Inspections in Ukrainian Legislation. Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy (Bulletin of the National Prosecution Academy of Ukraine), no. 2(48), pp. 11-16.
26. The revised Arusha declaration (2003) of the customs co-operation council concerning good governance and integrity in customs. Done at Arusha, Tanzania, on the 7th day of July 1993 (81 st / 82 nd Council Sessions) and revised in June 2003 (101 st / 102 nd^{SEP} Council Sessions). URL: https://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/about-us/legal-instruments/declarations/revised_arusha_declaration_en.pdf

References:

1. Bihun V.S. (2018). Dobrochesnist yak pryntsyipy pravosuddyya: postanovka problemy ta suchasnyy dyskurs. [Virtue as a principle of justice: problem statement and contemporary discourse]. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. № 2. S. 29-33 [in Ukrainian].
2. Bihun V.S. (2019). Dobrochesnist yak yurydychnyy termin i sens [Integrity as a legal term and meaning]. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. № 1. S. 25-29 [in Ukrainian].
3. Zhukov S.V. (2018). Dobrochesnist yak pravova katehoriya: ontolohiya ta osoblyvosti suchasnoho rozuminnya. [Virtue as a legal category: ontology and features of modern understanding]. Ukrayina v umovakh reformuvannya pravovoyi systemy : suchasni realiyyi ta mizhnarodnyy dosvid : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. conf. [m. Ternopil, 20-21 kvit.

- 2018r.]. Ternopil : TNEU, 2018. S.92-94. Retrieved from: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/28624/1/92.PDF> [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy (2015). № 889-VII «Pro derzhavnu sluzhbu» [On Public Service]. 10 hrudnya 2015. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19/print> [in Ukrainian].
 5. Zakon Ukrainy (2014). № 1700-VII «Pro zapobihannya koruptsiyi» [On Prevention of Corruption]. 14 zhovtnya. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> [in Ukrainian].
 6. Konventsiya (OON, 2003) Orhanizatsiyi Ob'yednanykh Natsiy proty koruptsiyi [Convention (UN, 2003) against corruption] vid 31.10.2003 roku. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text [in Ukrainian].
 7. Korchak N.M., Parkhomenko-Kutsevil O.I. (2021). Dobrochesnist derzhavnoho sluzhbovtstva: etychnyy ta yurydychnyy vymiry [Civil Servant Integrity: Ethical and Legal Dimensions]. Yurydychnyy visnyk. Povitryane i kosmichne pravo. Kyiv: NAU, № 2(59). S. 78-84 [in Ukrainian].
 8. Kryminalna konventsiya (RYE, 1999) pro borotbu z koruptsiyeyu [Criminal Convention (EC, 1999) on the fight against corruption] vid 27.01.1999 (ETS 173). Rada Yevropy. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text [in Ukrainian].
 9. Mytnyy kodeks Ukrainy (2012) [Customs Code of Ukraine] № 4495-VI. 13 bereznya. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> [in Ukrainian].
 10. Nakaz (2016). № 158 Natsionalnoho ahenstva Ukrainy z pytan derzhavnoyi sluzhby «Pro zatverdzhennya Zahalnykh pravyl etychnoyi povedinky derzhavnykh sluzhbovtstv ta posadovykh osib mistsevoho samovryaduvannya» [On Approval of the General Rules of Ethical Behavior of Civil Servants and Officials of Local Self-Government]. 05.08. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text> [in Ukrainian].
 11. Nakaz (2020). № 577 Derzhavnoyi mytnoyi sluzhby Ukrainy. Pravyla etychnoyi povedinky v Derzhavniy mytniy sluzhbi Ukrainy [Rules of ethical behavior in the State Customs Service of Ukraine]. 15.12. Retrieved from: <https://customs.gov.ua/en/documents/pro-zatverdzhennia-pravil-etichnoyi-povedinki-v-derzhavnii-mitnii-sluzhbi-ukrayini-155> [in Ukrainian].
 12. Natsionalna systema (2016) dobrochesnosti Ukrainy-2015. [National integrity system (2016) Ukraine-2015] Transparency International. 29.11. Retrieved from: <https://tiukraine.org/research/doslidzhennya-natsionalna-systema-dobrochesnostiukrajina-2015> [in Ukrainian].
 13. Natsionalna stratehiya (2023) dokhodiv do 2030 roku, skhvalena rozporядzhennyam Kabinetu Ministriv Ukrainy [National strategy (2023) of income until 2030, approved by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine] vid 27 hrudnya 2023 roku № 1218-p [in Ukrainian].
 14. Plan Ukrainy (2024-2017) dlya Ukraine Facility [Plan of Ukraine (2024-2017) for Ukraine Facility]. Retrieved from: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua> [in Ukrainian].
 15. Postanova (№ 1365) Kabinetu Ministriv Ukrainy “Deyaki pytannya adaptatsiyi zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeyskoho Soyuzu” vid 15.10.2004. [Some issues of adaptation of the legislation of Ukraine to the legislation of the European Union]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-#Text> [in Ukrainian].
 16. Sorokina N. (2017). Dobrochesnist yak neobkhdnyy moralno-etychnyy skladnyk diyalnosti publichnoho sluzhbovtstva [Virtue as a necessary moral and ethical component of the activity of a public servant]. Natsionalnyy yurydychesky zhurnal. № 10. S. 39-42 Retrieved from: <http://www.jurnaluljuristic.in.ua/archive/2017/5/8.pdf> [in Ukrainian].
 17. Spivak I.I. (2019). Uprovadzhennya standartiv mytnoyi etyky ta dobrochesnosti yak odyn z osnovnykh napryamiv rozvytku antykoruptsiynoyi polityky derzhavy v mytniy sferi [Implementation of standards of customs ethics and integrity as one of the main areas of development of the anti-corruption policy of the state in the customs sphere]. Visnyk NTUU “KPI”. Politolohiya. Pravo. Vypusk 3 (43). S. 267-273 [in Ukrainian].
 18. Stratehiya (2021) reformuvannya derzhavnoho upravlinnya Ukrainy na 2022–2025 roky [The strategy (2021) of reforming the state administration of Ukraine for 2022–2025], yaka zatverdzhena rozporядzhennyam Kabinetu Ministriv Ukrainy «Deyaki pytannya reformuvannya derzhavnoho upravlinnya Ukrainy» vid 21 lypnya 2021 r. № 831-p. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/reforms/pars-2022-2025-ukr.pdf> [in Ukrainian].
 19. Kharabara O.M. (2024). Etyka i dobrochesnist derzhavnoho sluzhbovtstva: ekstrapolyatsiya yevropeyskykh pryntsyypiv [Ethics and integrity of a civil servant: extrapolation of European principles]. Intehratsiya nauky ta praktyky upravlinnya v umovakh sotsiokulturnykh transformatsiy: zb. materialiv II Mizhnar. nauk.-praktych. konf. (25 kvitnya 2024 roku, m. Poltava). m. Poltava : DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka», S. 319-322. Retrieved from: <https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/45232/1/Макет%20ПІ%20Міжнародної%20конференції%202024.pdf#page=319> [in Ukrainian].
 20. Irène Hors (2001) FIGHTING CORRUPTION IN CUSTOMS ADMINISTRATION: WHAT CAN WE LEARN FROM RECENT EXPERIENCES? OECD. April 2001 CD/DOC(2001)7. Working Paper No. 175 [in English].
 21. Professional standards, PICARD (2019). WCO. Retrieved from: https://incu-documents-2.s3.ap-southeast-2.amazonaws.com/WCO-Documents/PICARD+Documents/WCO+PICARD+Professional+Standards+2019_EN.pdf [in English].
 22. Pysmenna O. (2023). BENEVOLENCE OF A LAW ENFORCEMENT OFFICER: THEORETICAL BASIS. Modern Engineering and Innovative Technologies, 4(25-04), 123–127. <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2023-25-04-031>. Retrieved from: <https://moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit25-04-031> [in English].
 23. Recommendation (OECD, 1998) of the Council on Improving Ethical Conduct in the Public Service Including Principles for Managing Ethics in the Public Service. Adopted on: 23/04/1998. OECD/LEGAL/0298. Retrieved from: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0298> [in English].
 24. Regulation (EU) 2024/792 of the European Parliament and of the Council of 29 February 2024 establishing the Ukraine Facility. PE/10/2024/REV/1. OJ L, 2024/792, 29.2.2024. Retrieved from: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/792/oj> [in English].
 25. Semkiv T. (2017). Implementation of the Institute for Integrity Inspections in Ukrainian Legislation. Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy (Bulletin of the National Prosecution Academy of Ukraine), no. 2(48), pp. 11-16 [in English].
 26. The revised Arusha declaration (2003). of the customs co-operation council concerning good governance and integrity in customs. Done at Arusha, Tanzania, on the 7th day of July 1993 (81 st / 82 nd Council Sessions) and revised in June 2003 (101 st / 102 nd Council Sessions). Retrieved from: https://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/about-us/legal-instruments/declarations/revised_arusha_declaration_en.pdf [in English].